

velika blamaža marije kleut

ili: o greškama u seminarskom radu dr Marije Kleut, pisanom da se zaleći »naučnička«
sujeta i izrazi »recenzentska« svemoć povodom, inače, nejasnog joj fenomena ojkače

— Odgovor na »reagovanje« Marije Kleut »O knjizi Ojkača, o starini bečarca i o recenziranju«, *Polja*, br. 351.

nenad grujčić

U poslednje vreme imam posla sa jednim krakom hladne naučne »elite« sa Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Tama sam završio izlišnu polemiku sa »naučnim građaninom« S. Damjanovim i pokazao mu da osmerac ne može biti de veterac, kad, valjda okuražena istrčavanjem svoga kolege na usijani teren polemike, javila se i milostiva dr Marija Kleut, salonsko piskaralo koje ne zna i ne može da razlikuje živu književnost od prepariranih repova u deponijama memljivih muzeja. Odavno nisam čitao pihtijastiji i nadmeniji tekst (»reagovanje«) kao što je bezlični seminarski rad dr Marije Kleut *O knjizi Ojkača, o starini bečarca i o recenziranju*. Njeno »reagovanje« obilovalo je svakovrsnim kamenicama hitnutim iz rasklimanog »naučnog« katapulta oznojene gospode kojoj moja nova knjiga ne dozvoljava da spava, jer, po mišljenju neispavane lepoticke Marije, ona »hoće da bude nauka«. Turobna Marijica na sve načine navlači *Ojkaču* na operacioni »naučni sto«, nemilosno sklanjajući njen »pesnički karakter« (R. Risojević) i »sasma esejišćku analizu« (N. Kilibarda). Ona po svaku cenu hoće da mi na glavu nabije ortodoksnu obruč nauke i u tako postavljenoj zamci secira *Ojkaču*. Povredena tetka Margita, uskočka paunica narodne književnosti, ne dozvoljava da pesnik takne njen *zabran*, njenu *seku nauku*. Jer, ako to učini (a učinio je delimično), treba na lomaču i njega i knjigu — spaliti jeres! Da je imala malo dobre volje, da je bila korektnija i uljudnija prema svom bivšem studentu, dakle, brižnija i staloženija, sve je moglo dobiti mirnodopskije konotacije. Ovako, prepotentna, uletela je u vruću polemiku vrlo neuko, otvorenog garda, naivno. Morala je osetiti da *Ojkaču* nisam sačinio tek tako i da su moji motivi i rezultati elementarniji od kreketavog njenog upinjanja u seminarskom radu. Morala je deva Marija da zna da sam vičan polemici, da sam daleko više od nje isturen u javnom životu i da se ne skrivam po naučnim kazamatima i akademskim ložama. Ovako, ne preostaje mi ništa no da ukazem na neke, od obilja, greške u nenoj recenziji i u rečenom seminarskom radu. Moraću, dakle, nasitno da *raskarikam* iznutra njen tendenciozni napad i tako pokazem čitaocima da u tom ledenom privrtanju šrafova kroz žive zglobove *Ojkače* nalazi se somnambulna želja da se totalno poništi svaka čestica knjige.

Dr Marija Kleut, dakle, bila je jedan od recenzenata *Ojkače*. Napisala je na četiri-pet šljajfni negativnu recenziju u kojoj je

bilo smandrljano svega i svačega. Osećalo se da, povodom fenomena ojkanja i ojkače, gubi tlo pod nogama. Jedan nakaradni detalj, pored ostalih, osvetliču kasnije. Potom smo gospođa Marija i ja imali privatnu prepisku koja se, evo, nastavlja na stranicama *Polja*. Povredene sujete, dr Marija Kleut pita otkud njeno recenzentsko ime u knjizi. Pobogu, profesoricke, pa i srednjoškolci znaju da se ime recenzenta upisuje u knjigu bez obzira da li je recenzija pozitivna ili ne. To je deo (zakon) izdavačkog posla! Ja sam već imao takav slučaj. Treći recenzent moje knjige pesama *Vrvež* (Matica srpska, 1985) bio je M. Nenin koji je napisao negativnu recenziju i, potom, istu, s greškama, objavio u *Književnim novinama*. Naša polemika završila je tekstom *Neninove akrobacije*. Vi postupate na sličan način, s tim što se recenzent *Vrveža* nije ljutio što mu se ime nalazi u knjizi. Smešno je i detinjasto što pitate zato nema fragmenta iz vaše recenzije na koricama knjige. Koji je izdavač toliko naopak i lud da negativnu recenziju stavlja na korice?! Ili, možda, vi svoju svetu recenziju smatrate jednom od Mojsijevih tablica? O čemu vi to maštate, draga sestro? Pa vi ste svakako bili namerili da sečete *Ojkaču* — to ste napisali u jednom svom pismu upućenom na *moju kućnu adresu!* Da se, na primer, vaše lepuškasto ime nije pojavilo u knjizi, vi biste još više urnisali, galameći da ste *bili* recenzent. Prema tome, sasvim je svejedno, što se tiče vaše odluke da napadnete *Ojkaču*, ima li vam ili nema recenzentskog imena u knjizi. Manite se sitnog foliranja, dosta je onog krupnog! A što se tiče štampanja fragmenta iz recenzije — za vas je spasonosno što se fragment nije pojavio, jer bi to kompromitovalo vaš rad, mada ćete isto postići ovom polemikom. Izuzimajući mnoštvo proizvoljnosti i netačnosti povodom vama nejasnog fenomena ojkanja i ojkače, izneću na videlo ortodoksnu glupost iz vaše recenzije, koju ćete debelo morati da objašnjavate studentima i kolegama na poslu.

Naime, vi ste, na četvrtoj strani recenzije, u četrnaestom redu, poturili izdavaču i meni *Piščevića* koji nema nikakve veze sa predmetom moje knjige, niti sam ga bilo gde u svome predgovoru pomenuo. (Odmah pogledajte svoju recenziju — duboko udahnite!). Vi kažete, doktore, da u mojoj knjizi »stih iz *Piščevića* potiče iz jedne građanske pesme«. Kakva blamaža! Koga vi obmanjujete? Podmećete mi pisca koji nema nikakve veze sa bečarcem i ojkačom! *Simeon Piščević* (1731—1795), da vas podsetim, učena gos-

po, napisao je memoare koje je na ruskom jeziku 1884. godine objavio Nil Popov pod naslovom *Izveštaj o doživljajima Simeona Stepanova Piščevića, general-majora i kavaljera ordena sv. Đorđa* (izd. Imper. društva za istoriju i ruske spomenike pri Moskovskom univerzitetu). Na naš jezik ovo delo prevedeno je pod naslovima: *Izveštaj o doživljajima Simeona Stepanova Piščevića* (Zbornik MSKJ, 1961—1963, knj. VIII—IX) i *Memoari* (SKZ, knj. 379—380, 1063). U Arhivu SANU nalazi se Piščevićev rukopis istorije srpskog naroda. Ako u ovim delima, mila Marija, pronađete stih na koji mislite, častiću vas vatkom i tonikom! Primerak recenzije ima izdavač, imate vi i fotokopiju, naravno, imam i ja! Zavirite još jednom u četrnaesti red na četvrtoj strani. Pa, ljudi, je li to moguće! Dakle, objasnite studentima Piščevićevo bavljenje bečarcem i ojkačom. Vi ste doktor nauka. Davorike dajke!

Ojkača vas je očigledno gopirala, izbacila sa tračnica monotoni predavanja o *djetetu Grujici i starina Novaku*. Moja knjiga unela je nemir u vaš lični život. Vi ste preozbiljno i mondenski shvatili svoju recenzentsku ulogu. Vas je žignulo i zabolelo što se jedan bivši vaš student, autor triju pesničkih knjižica, umešao u posao neprikosnovene naučnice. Trebalo je da prihvatite svoju pesničku vokaciju i da na *Ojkaču* ne gledate samo iz *naučnog tenka*. Ako ste već odlučili da pišete o knjizi, i to kao jedan od recenzenata, trebalo je da konsultujete sve tekstove koji su u kratkom periodu, za mesec dana od izlaska knjige, pojavili se u jugoslovenskoj periodici i štampi. No, vi ste hteli da budete prvi i tako sugerišete drugima da *Ojkača* ne vredi ni zrna graška. Eto, vaš *naučni romobil* vrlo je spor, kao i uvek. Morali ste, tetka Marija, da pročitate tekstove o *Ojkači* u *Književnim novinama*, *Ninu*, *Glasu*, *Dnevniku*... Priznaćete da bi vam jako imponovalo da je o vašoj prvoj knjizi, koja je nedavno izašla u vašoj petoj deceniji života, napisano za godinu dana ovenoliko tekstova koliko o *Ojkači* za mesec dana. Već taj detalj trebalo bi da vam govori da smo mi pisci potpuno različiti kalibara, drugačije vokacije. Prema tome, valjda shvatate da ste hteli da me ugušite u mraku plesnjive vaše naučne kabanice! Vama, kao sporovozećem piscu, odgovara da ste u debelo hladovini, na osmatračnici sa koje bacate pasulj na svoje studente i izigravate velikog znalca. Vi ste Suslov književnosti! Pa opet prevarili ste se i uleteli u polemiku sa mnom, vašim bivšim studentom koji baš ovih dana sklapa svoju prvu polemičku knjigu. Hvala što ste me ponukali da napišem još jedan tabak polemike za tu knjigu!

Sad bih konačno da se okrenem vašem učenom »reagovanju« objavljenom u prošlom broju *Polja*, koje se napoleonski raspištoljilo na dvema stranicama časopisa. Ukazaću vam na veliku grešku koja se graniči sa katastrofalnim nepoznavanjem problema *negeze oblika* bečarca i ojkače. Vi ste me naširoko ubeđivali i optuživali da sam iz muslimanskih pesama u *Erlangenskom rukopisu* »istrgao« četiri distiha, tobož, ne znajući da činim »prekršaj«. Smešno! Vi hoćete čitaocima da pokažete kako ste vi pronašli ta četiri distiha u mnoštvu od *pesto dvadeset šest* ojkača i tako istaknete da ste veliki poznavalac ojkače. A, u stvari, ja sam na kraju knjige, u *Napomeni*, lepo napisao da distisi pod brojem 22, 37, 354. i 415. nalaze se

u *Erlangenskom rukopisu*. To nije vaše otkriće!

Zašto sam ta četiri distiha uneo u *Ojkaču*? Prvo, zato što se pevaju u Bosanskoj krajini i, drugo, što je na istovetan način postupao i Mladen Leskovac u svojoj poznatoj antologiji *Bečarac*. Sad ću vam čisto i jasno pokazati kako je Mladen Leskovac iz drugih pesama »istrigao« pojedine bečarce. Na 20. strani (*Bečarac*, Matica srpska, Novi Sad, 1979), Leskovac navodi celu pesmu iz Boškovićevih *Bačvanskih pesama* (Novi Sad, 1862; 1879):

*Ja sam mome govorila diki
Da ne skida šešir mome čiki;
Jer kad skida, čika odma pita:
Ko je ono što se tuda skita?
A ja lažem, pa se prinemažem,
Pa se bojim da diki ne skrivim,
Jer kad skrivim, bolje da ne živim!*

Mladen Leskovac dalje piše: »*Poslednja dva stiha ove pesmice danas su samostalan bečarac, zabeležen na nekoliko mesta i u Sremu i u Bačkoj, uvek ovako:*

*Ja se bojim diki da ne skrivim,
Jer kad skrivim, bolje da ne živim.*

Leskovac navodi još neke primere i kaže: »*Uveren sam da nisam pogrešio*«. Značajan i, za dr Mariju Kleut, poučan biće i ovaj primer. Leskovac navodi celu pesmu iz Boškovićevih *Bačvanskih pesama*:

*Šta ću, nano, dika me se man'o!
Idi, čerko, pa ga moli lepo!
Neću, nano, nek ga, davo nosi —
Nek ga nosi kad meni prkosi!
Ja ću zaći, moja mila nano,
Ja ću zaći, pa ću drugog naći!*

Razumevajući problem *geneze oblika*, Mladen Leskovac prirodno zaključuje: »*Ne samo da su prva dva stiha danas doslovno zabeležena kao bečarac, nego su samo varijanta mnogih sličnih, od kojih i sama ova antologija donosi tri (br. 301—3)*«.

I što bi Leskovac rekao: »*No dosta s primerima. Nemoguće ih je sve iscrpiti*«. Dr Marija Kleut sad ima argumente da i Mladena Leskovca optuži da je »komadac« (M.K.) *Bačvanske pesme*. Naglašavam da se u antologiji *Bečarac* M. Leskovca nalazi ukupno jedanaest bečaraca iz *Bačvanskih* (118, 286, 350, 369. i 453) i *Banatskih pesmama* (3, 20, 54, 75, 230. i 295). Pripominjem da su *Banatske pesme* od P.T. objavljene, takođe, u Novom Sadu, 1863. i 1866. godine.

Prema tome, ja sam, draga Marija, povodom četiri distiha iz *Erlangenskog rukopisa* postupio *isto* kao i Mladen Leskovac. To što vi hoćete da mi zabranite — to je problem druge vrste i njega sam već objasnio u uvodnom delu teksta. Ja sam, naprosto, znajući i čuvši neke stihove (ukupno četiri distiha) da se pevaju u Bosanskoj krajini, hteo da ukažem da se oni, zapravo, nalaze u *Erlangenskom rukopisu* i to smatram bitnim otkrićem. To što se u nijansi poneki od četiri distiha u *Ojkači* razlikuje od originala u *Erlangenskom rukopisu*, sasvim je prirodno i to je odlično objasnio Mladen Leskovac. Jer, on, na primer, navodi bečarac: »*Ja se bojim diki da ne skrivim, / Jer kad skrivim, bolje da ne živim*«, koji je, zapravo, varijanta distiha iz veće pesme: »*Pa se bojim da diki ne skrivim, / Jer kad skrivim, bolje da ne živim*«. Dakle, potpuno isto vredi i za ojkaču: *Volim dragom ležati na ruku,*

/ neg' nedragom na kumaš-jastuku«, koja je varijanta distiha iz *Erlangenskog rukopisa*: »*Volim dragomu leći na ruku, / neg' nedragom na kumašli jastuku*«. (Samo za Mariju: *kumaš* je vrsta svilu!). Narod u Bosanskoj krajini peva još nekoliko varijante. Isto pravilo važi i za ojkaču: »*Bolje dragu ljubiti' na kamenu / neg' nedragu na meku dušeku*«, koja u narodu ima i varijantu: »*Volim dragu ljubiti' na kamenu / neg' nedragu na meku dušeku*«. U *Erlangenskom rukopisu* je distih: »*Volim tebe ljubiti' na kamenu / neg' nedragu na meku dušeku*«. I tako dalje, duže! Sad već uveliko vidim da su i brucosi savladali pitanje *geneze oblika*, a da će dr Marija Kleut morati ponovo da pročita Leskovčevu studiju, naročito onaj deo koji govori o varijantama bečaraca. Pri tom, moraćete napamet da nauči onaj bečarac koji se u Leskovčevoj antologiji javlja u tri varijante (301—3).

Evo još jedne *sitnice* koja kompromituje gospodu Kleut. Ona kaže da distih: »*Ogledalo, da bi ne gledalo, / ti si mene majki opadalo*« ima »vrlo logičan nastavak«: »*da ja ljubim pod kradom junaka*«. Draga Maco, »vrlo logičan nastavak« ima i bečarac u Leskovčevoj antologiji: »*Šta ću, nano, dika me se man'o! / Idi, čerko, pa ga moli lepo!*«, koji glasi: »*Neću, nano, nek ga davo nosi*« — i tako dalje. To je, doktore, opet pitanje *geneze oblika* a ne komadanje pesme. I ona vaša, tobož indirektna opaska da u mojoj ojkačama nema glasa h nije tačna: »*Oj, Švabice, evo ti sapuna / da opereš Hitlera majmuna*« (str. 95, br. 380).

Prosto je neverovatno kakve greške pravite. Za distih: »*Rastu dojci, crven atlas puca, / srce išt eljubiti se oće*« proizvoljno kažete da »ne pripada poetskoj leksici ojkače, a nema ni obligatne rime«. Ovaj distih, rođena Maro, upotrebljavao je Petar Kočić kao narodnu poslovicu koju, eto, narod i peva. A što se tiče rime, tu ste, zaista, *tabula rasa*. Ojakača, zapamtite, ne mora uvek da se rimuje. Ojkačkim distihom: »*Oj, djevojko, dragaj dušo moja, / oj, djevojko, mило lane moje*« započinje *stara Kozarsko kolo* (ne kozaračko). Nema rime, ali se peva na sav glas na Kozari! Reč *dragaj* ispisana je pravilno. Ne treba *draga*. Ne znam, Marijana, da li i ta reč pripada leksici ojkače?! Eto, vidite, ja znam zašto je samoglasnik *j* na kraju reči, ali neću da vam objasnim! Red je da se povodom toga *j* malo namučite. Još jedna nerimovana ojkača glasi: »*Ja te nemam nide ukopati: / da j' u bašču žao mi je cvječa*«. I u Andrićevim *Sveskama* ima jedna kratka narodna deseteračka nerimovana pesmica: »*Svoj je braći svojoj omrznuo, / i golubu na jelovoj grani*«. Obe ove pesmice nalaze se u mojoj antologiji i lako ćete ih pronaći, jer sam ih sve složio azbučnim redom. Ona prva ima i muzički zapis u knjigama Vlade Miloševića. O, što je lepo čuti kad se, uz rakijski kotao, peva nerimovana ojkača!

Ispostavlja se da vi ništa o ojkači ne znate. Ne ljutim se, jer vas detinjstvo nije proteklo u Bosni. Vi kao da se ljutite na mene što ojkaču vidim i osećam iznutra. Osim toga, vi niste pročitali tekst *Ojkanje u Bosanskoj krajini* Dušana Umićevića (*Razvitak*, Banjaluka, 1939, mart, br. 3. str. 88—93). Vi niste čitali knjige akademika Vlade Miloševića, te vam otuda nije jasna, na primer, ovakva njegova rečenica: »Završno poniranje glasom, koje počinje snažno, a izgubi se negdje u dubini prsa, sa nekim glisandom između kvarte i

kvinte, ostavlja na slušaoca čudan i neodređen dojam. Pjevači presijecaju riječi predahom« (*Bosanske narodne pjesme I*, Glas, Banja Luka, 1954. str. 6.). Vi ste, na žalost, žrtva tog »čudnog i neodređenog dojma« (V. M.). I šta da vam objašnjavam, šta da naglašavam, kad mi razgovaramo iz potpuno različitih svetova, sa potpuno drugačijih vidikovaca! Kao što vam je suštinski nejasna Miloševićeva rečenica, te kao što niste obratili pažnju na zapažanje vašeg kolege recenzenta Ranka Risojevića da je »u načinu na koji se ojkača izvodi, u stvari, ključno mjesto za shvatanje ojkače«, tako ste olako oftkarili nekoliko moje rečenice i pljusnuli ih, poput prljave vodurine iz kante, pred čitaoca *Polja*. Vama smeta esejistička analiza, liriska ponesenost! Ako tako učite studente dok im tumaćite *dodolske* pesme, teško njima. Sklonite taj *naučni šlem* s očiju, pao vam je nisko! Suvoća vašeg pristupa fenomenu ojkače ravna je škripi šmirgl-papira na zahrđalom šporetu!

Navodeći stihove iz muslimanskih narodnih pesama, k'o da ste videli miša, na sav glas vičete: »Ojkali su, dakle, i Muslimani! Naravno, ojkaču i danas. To piše u mojoj knjizi u kojoj se nalaze i primjeri ojkača muslimanske provenijencije: »*Mala moja, digni nogu livu, / da ti pustim pijavicu živu*«. Ili: »*Oj, perava, ne imala mljaka, / bježi u šumu eto poreznika*«. Muslimanski seljaci u Bosanskoj krajini govore *liva* umesto *leva*, *mliko* umesto *mleko*. Neka vas Alah sačuva!

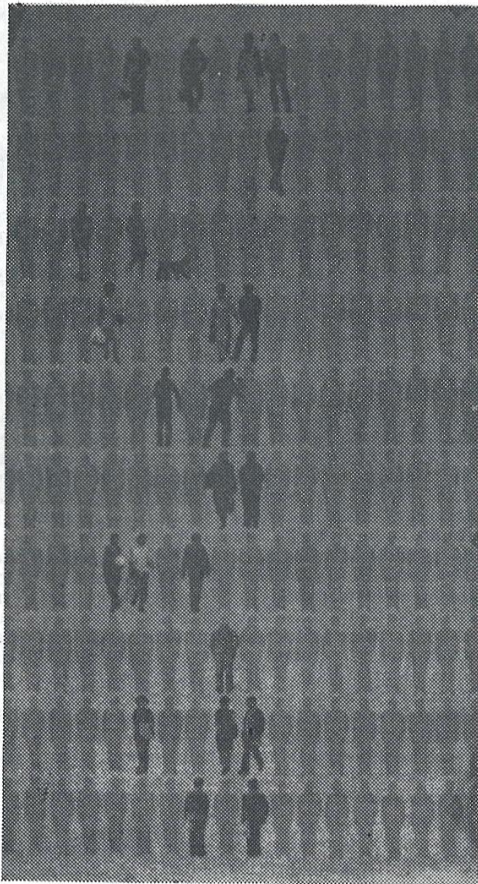
Vredna pažnje je i ova vaša rečenica: »Muzički zapis preuzet iz tuđe knjige može se odnositi na tekstove iz ove, a ne ora«. Neće biti, luče moje belo! Ta *tuda* knjiga su *Bosanske narodne pjesme* Vlade Miloševića, iz koje se u *Ojkači* nalaze četrdeset dva distiha. Da ste bolje i poštenije pročitali *Napomenu*, sve bi bilo u redu — to tamo piše! Osim toga, na muzičkom (notnom) zapisu stoji stih: »*Evo braće jedan do drugoga*«, koji je, zapravo, deo ojkače iz moje knjige, na str. 53, pod brojem 89: »*Evo braće jedan do drugoga, / pogin'o bi jedan za drugoga*«. Proverite — odmah! Ako je ovako kako ja govorim, javite Vladi Miloševiću, meni i *Poljima* — oprostićemo vam! Marija, Marija! U buduću pazite, nemojte da istrčavate i neobijljno iznosite podatke i donosite zaključke koji su lako obrivni. Neko zločestiji od mene izvuci će vam stolicu na kojoj sedite u mini-suknji narodne književnosti!

Svašta ste vi meni, majko polemike sreće, prigovarali i svašta ste mi povodom ojkače nutkali. Ispostavilo se da ništa o tome ne znate, pa ću vas morati, a ruksakom na ledima, u belim lakiranim cipelicama i s mašnom u kosi, poslati na *teren* da prikupljate nove ojkače za drugo izdanje knjige. Tako ćete sigurno položiti recenzentski ispit! U Bosanskoj krajini lepo će vas primiti, počastiti šljivovicom i sirom, zadržati na konaku i, uz tamburicu sa tri žice iste debljine, otpjevati koju ojkaču: »*Sveti Petar opleo kandžiju / da premlati Ognjenu Mariju*«. Ili: »*Majka Maru našla u pljevaru, / objesila noge o bečaru*«. I tako dalje! Držite se!

Posebne vrste blamaža nastupila je povodom Marijinog batrganja oko Jovana Muškatirovića. Naime, ona sve vreme ubeduje čitaoca *Polja* da jedan distih iz Muškatirovićeve zbirke *Pričte iliti prostomu poslovice* (Beč, 1787) nije bečarac. Nikako da ga ponudi čitaocima pa da procene, nikako da pobedi svoj puritanski stid i ispiše ga onako kako je to Muškatirović učinio pre dvesta godina. Stoga, ja

ga, evo, ispisujem pa neka čitaoci prosu-
de da li je ovaj deseterački distih bećarac
ili ne: »*Jebi, pope, neka selo plaća, / al' se
pazi ne poseri gača*«. Ovaj distih »bećar-
ske provenijencije« štampao je pedeset
sedam godina pre datuma (1844) koji, kao
najstariji, navodi Mladen Leskovac. Izuzetno
mi imponuje što sam ga pronašao i
verujem da je to značajan prilog izučava-
nju istorijata bećarca, odnosno, desetera-
čkog dvostih na srpskohrvatskom go-
vornom području. Još mi je milije što se
ovaj erotski dvostih našao pod plaštom
poslovice, što ukazuje na činjenicu da
okamenjena mreža školske žanrovske
kategorizacije, povodom deseteračkog
dvostih, nije savršena, već da su mogu-
ća bitna pomeranja. Naime, mnoge pos-
lovice i kletve, čisti su distisi »bećarske
provenijencije«. Na primer: »*Kuća ti se
kućerinom zvala, / a žena ti povrh glave
srala*«. Ovaj deseterački distih nalazi se u
drugoј Muškatirovićevoj zbirci (Budim,
1807), ispisan kao kletva. Dragocen je po
tome što je zapisan trideset sedam godi-
na pre 1844. godine koju Leskovac uzima
kao konačnu što se tiče zapisanih prime-
ra bećarca. Dr Marija Kleut, u svom mili-
tantnom »reagovanju«, takođe je izbegla
da napiše ovaj distih i ponudi ga čitaoci-
ma da presude! A bez toga, složiće se i Pa-
ja Patak, nemoguć je bilo kakav razgovor
na koji tera vodu mlinarica Mara. Kao
glavni argument da prvi distih iz Muška-
tirovićeve zbirke (1787) nije bećarac, ma-
da ga nije, kao što rekoх, ni pokazala čit-
taocima, bio je da ona opaska: *Dalmaci-
anska poslovice*, koja se nalazi pored disti-
ha, upućuje na drugi teren, izvan Srema,
Banata, Bačke, Slavonije i Baranje.
Dr Marija Kleut hoće da kaže da je bećar-
ac nemoguć u Dalmaciji. Tu je osnovni
problem. Ovde se nalazi Gordijev čvor cele
problematike povodom geografskog
rasprostiranja »komplikovanog distiha«. Sigurno
je da se u Dalmaciji takav distih ne zove
bećarac, kao što je sigurno da u Sinju
takav distih niko neće nazvati ojkacom.
U Sinju se takav distih zove *rere*. Dakle,
suština je u tome da se shvati da taj
»komplikovani distih« ima različita
imena na srpskohrvatskom govornom
području. Sa literarnog stanovišta, to su
po formi isti tekstovi, deseterački distisi,
koji se, naravno, drugačije pevaju. U tome
se ogledao moj napor da integrativno
sagledam fenomen deseteračkog dvostih-
ha, sa akcentom na ojkaci koja se peva u
Bosanskoj krajini. Sve vreme, u mom
predgovoru, provejava svest o širokom
kontekstu u kojem se, pored ostalih, nala-
zi i ojkaca. Evo nekih naziva na srpskoh-
rvatskom govornom području, koji se od-
nose na distih o kojem je, s književnog
stanovišta, reč: *rozgača, rozgalica, oj-
kan, samica, prijekusa, trkavica, ganga,
groktalica, kratka, pismica, lagavica, ba-
cavica, redalica, preskakalica, čantalica*
itd. . . Sve je to, sa stanovišta teksta, isto,
a sa muzičkog različito. Jer, ove tvorevine
se redovno pevaju. To dr Marija Kleut ne-
će da shvati i zato joj se čini da u svojoj
studiji brkam bećarac i ojkaca, da navod-
no ne znam kad je koji izvor vezan za be-
ćarac, kad za ojkacu. To je njen problem i
ostavljam joj da ponovo doktorira na ovoj
izuzetno zahvalnoj tematici. Meni su
stvari povodom svega ovoga potpuno jasne!
Pretpostavljam da je dr Marija Kleut
suviše prislonjena uz stavove Mladena
Leskovca povodom ove *terminološke* pro-
blematike. Naime, Leskovac je odbio sug-
estije Vinka Žganeca i Maje Bošković —
Stulli da deseterački distih ima različite

nazive širom srpskohrvatskog govornog
područja. No, kako vreme leti i kako se
kolo sreće okreće, eto našao se jedan bivši
student dr Marije Kleut da malo produ-
bi taj problem i sačini knjigu *Ojkača* koja
će možda ponukati nekog drugog da na-
pravi *Gangu, Samicu, Prijekusu* i tako da-
lje. Dr Marija Kleut se smeška na moju
tvrdnju da u mom izboru ne nalazi se ni
jedan primer ojkace identičan primerima
bećarca iz Leskovčeve antologije. To je la-
ko, zbunjena Marijo, proveriti. Vama kao
naučniku prepuštam da utvrdite koji su
bećarci »adaptirani tradiciji ojkana i da
li je došlo do uticaja u suprotnom prav-
cu« (M.K.). No, vi više nemate ni ono malo
»naučne« snage: smučili su vam se i ojka-
ča i bećarac. Sto ste tom Grujičiću uopšte
i pisali recenziju?! A mogli ste izdavaču
da kažete da vas boli glava i kvit! Zna-
te, ja od takvih kao što ste vi moram snažno
da *branim ojkacu*! Vi niste spremni za ra-
dikalne novine i rezove! Da je živ, Vuk
Karadžić bi vas okačio o svoju bolesnu
nogu!

Moraću vas, zaista, poslati na teren.
Samo pazite, tamo ćete igrati u kolu. A ig-
rajući, mnogo ćete se znajiti: mogu vam
spasti naočale. Daj dezodoransa!

Posebna poslastica je pokazati kakav
je to recenzent dr Marija Kleut, odnosno,
koje i kakve knjige »bećarske provenijen-
cije« ona, kao recenzent, pušta u javnost.
Elem, ona je recenzirala zbirku *Lički oj-
kani* (Bećarski divani — Knjiga prva) Mi-
lana Divjaka, u izdanju *Zadužbine Mila-
na Divjaka*, (Sic!) Novi Sad, 1987. Na kori-
cama, napokon, ispisan je frašmet iz re-
cenzije dr Marije Kleut. Kaže: knjiga M.
Divjaka »ima dokumentarnu vrednost i
pruža zanimljivu građu za one čiji je na-
stup naučni«. Dakle, knjiga je dušu dala

za dr Mariju Kleut! Zatim: »*Ova knjiga ot-
vara niz zanimljivih pitanja o vezi bećar-
ca i ojkana*« (M.K.). Povodom ojkace dr
Marija Kleut u recenziji ukida mogućnost
integrativnog sagledavanja ojkace i be-
ćarca, a povodom ojkana insistira na to-
me. Sic! Zakloni, gospode!

No, da vidimo kako su ispisani dese-
terački ojkani koji nude »niz zanimljivih
pitanja o vezi bećarca i ojkana«. Preko
osamdeset posto ojkana, od ukupno 449,
ispisani su kao *jedanaesteraci*! Da čovek
padne na guzu! Na primer: »*Oj, sto hilja-
da, to je miraz mali, / Joj, to su meni moji
obećali*«. A treba ovako: »*Sto hiljada, to je
miraz mali, / To su meni moji obećali*«. Uz-
vik *oj* postoji samo ako je deo desetera-
čke strukture, u protivnom nipošto! Na
šta bi ličili Leskovčevi bećarci kad bi se
ispisivali bukvalno, sa pripevom *ej*? Na
primer: »*Ej, veruj keru, ne veruj švaleru, /
Ej, u švalera vera k'o u kera*«. Koješta!
Dakle, oko četiri stotine ojkana M. Divja-
ka ispisano je kao *jedanaesterac*! I ne sa-
mo to! Dr Marija Kleut recenzirala je
knjigu koja ima mnoštvo mešanih dvana-
esteraca i jedanaesteraca: »*Ajoj, nisu me
srušile godine, / Joj, nego lička brda i
doline*«. Zatim, recenzija je pokrila i
klompave trinaesterce koji se ne mogu
pojavitni ni u najfantastičnijim snovima:
»*Oj, rakijo, rako, ja te volim jako, / Joj, a ti
mene, rako, u budžak polako*«. Pa onda,
spašavaju se ko može, ima i isprženih os-
meraca i sedmeraca: »*Oj, sitna kiša rosi-
la, / Tri me momka prosila*«. Sklanjaj se,
pada šesterac! Evo čorbe od sedmerca i
šesterca: »*Vijat će se tri barjaka, / Nebu
do oblaka*«. Svega, dakle, na prodaju ima,
samo nema onih demistifikovanih deve-
teraca L. Mušickog. Ako *Ličke ojkane*, ko-
je je sveobuhvatno recenzirala profesorka
Marija, dostavimo njenom kolegi s Fa-
kulteta, možda i bude deveteraca. A ono
malo pravilno ispisanih deseteraca, od
kijih je trebalo da bude sačinjen svaki oj-
kan, sprčilo se i ne diše u neverovatno
zdrndanom kalamburu M. Divjaka koji je
recenzirala, glavom i mašnom, dr Marija
Kleut. O predgovoru M. Divjaka samo
ovoliko: autor je, po temama i motivima,
podelio ojkane na bezbroj vrsta. Tako
imamo distihe o *nagovaranju, prstenova-
nju, odlučivanju, odbijanju, tepanju*. . . M.
Divjak, na primer, piše: »*Prstenovati oso-
bu suprotnog pola znači ustupiti sebe i
prihvatiti drugoga, kao i njegove, odnos-
no njene pozitivne i negativne osobine*«. Dr
Marija Kleut je ovu nepismenu zbirku
prstenovala pozitivnom recenzijom! Hvala
mama, drži tata!

Prelepa Marice, sestro čuvenog Ivica,
vi ste sebi dali bajkoliki luksuz da takvu
knjigu potpišete i pustite u javnost. Objas-
nite to svojim melanholičnim studentima
u septembarskom roku! Oni će do tada
uveliko pročitati ovaj broj *Polja*. Samo
pripazite, neki od njih odlično pevaju oj-
kane i ojkace i imaju urođeni sluh za dese-
terce!

Ne razmećite se više recenzentskim
poslom! Nije to za vas. I zašto ste uopšte
studirali književnost? Posvetite se kajgani
i salati! Ja ću vam nekako i oprostiti,
ali vaši studenti i kolege neće. Oni će se
iza vaših leđa *domundavati*. Teško ste se
smandriljali sa visoke planine gde se *ori
ojkaca*. I, to ne brinite, neću vam uzeti za
zlo — pripomoću vam da se pridignete!
Dakle, uvek na raspolaganju i spreman
da ispravljam vaše seminarske radove
koje ste nastavili da pišete i posle doktor-
ske disertacije!